

21. 4. 2026

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu

V právní praxi nejsou ojedinělé případy, kdy je o osobě bulvárním médiem zveřejněno nepravdivé tvrzení, jímž je zasaženo do jejího práva na ochranu osobnosti, resp. práva na ochranu cti a dobrého jména. To vede k utrpění nemajetkové újmy na osobnostních právech poškozeného. Poškozený takovou situaci vnímá často úkorně a žádá proto po škůdci zcela po právu odčinění utrpěné nemajetkové újmy.

Ponecháme stranou, zda je vůbec možné nemajetkovou újmu účinně odčinit. Podle pravidel občanského zákoníku se nemajetková újma odčिňuje přiměřeným zadostiučiněním, které musí být poskytnuto v penězích, pokud jiný způsob přiměřeného zadostiučinění nezajistí skutečné a dostatečné účinné odčinění způsobené újmy. Poškozený tak bude důvodně žádat úhradu přiměřeného zadostiučinění v penězích v kombinaci například s žádostí o omluvu nebo odstranění závadného tvrzení.

Při úvahách o výši peněžního odškodnění je významná tzv. satisfakční povaha náhrady nemajetkové újmy. Dle tohoto kritéria má přiměřené zadostiučinění odčinit nepříznivé náklady zásahu do práv poškozeného, případně poskytnout poškozenému možnost, aby si těžko měřitelné a na peníze ne zcela spolehlivé a exaktně převoditelné potíže nemajetkového charakteru vykompenzoval tím, že si pomocí prostředků či předmětů, pořízených za poskytnutou náhradu, zpříjemní či usnadní život.[\[1\]](#)

I přestože daný zásah škůdce do osobnostních práv poškozeného nemusí nutně dosahovat správněprávní či trestněprávní intenzity, je nezbytné ve shora popsaném případě zohlednit například též i zavinění škůdce, jeho motivaci k protiprávnímu jednání nebo prospěch z protiprávního jednání. I k tomu slouží tzv. preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy. Zmíněné satisfakční (kompenzační) kritérium je proto vhodné doplnit i kritériem preventivně-sankčním. A právě k této otázce se v recentní judikatuře vyjádřil Ústavní soud.

Ústavní soud se ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 428/23 ze dne 23. ledna 2025 zabýval funkcemi peněžitého zadostiučinění jakožto náhrady nemajetkové újmy za zásah do osobnostních práv. V tomto senátním nálezu Ústavní soud konstatoval, že k zajištění účinné ochrany ústavně zaručených základních práv na ochranu osobnosti je nutné, aby výše peněžitého zadostiučinění plnila nejen funkci satisfakční, nýbrž i funkci preventivně-sankční. Nález obsahuje rozsáhlý výklad povahy a účelu náhrady nemajetkové újmy a sjednocuje rozdílné pohledy obecných soudů na funkce náhrady nemajetkové újmy.

Stěžovatelka, významná osobnost českého politického života, se žalobou na ochranu osobnosti domáhala po jednom vydavatelství bulvárního časopisu mimo jiné náhrady nemajetkové újmy v penězích ve výši 5 000 000 Kč. Stěžovatelka uváděla, že byla poškozena nepravdivým bulvárním článkem v časopise, jenž ji nařkl z udržování mileneckého vztahu, a to i v době úmrtí jejího manžela, veřejně známého politika.

Obecné soudy nedošly ke shodě v otázce výše přiznané náhrady nemajetkové újmy. Soud prvního stupně stěžovatelce přiznal náhradu za nemajetkovou újmu ve výši 1 200 000 Kč. Kdežto odvolací soud po opakovaném odvolání stěžovatelce přiznal náhradu nemajetkové újmy v celkové výši 4 000 000 Kč. Nejvyšší soud však rozsudek odvolacího soudu zrušil, přičemž se nesouhlasně vyjádřil k pojetí preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za zásah do osobnostních práv, tak jak jej aplikoval odvolací soud ve svých rozhodnutích. Odvolací soud následně na základě závazného právního názoru Nejvyššího soudu potvrdil povinnost vydavatelství zaplatit stěžovatelce pouze částku 1 200 000 Kč. Nejvyšší soud následné dovolání stěžovatelky odmítl, načež ta podala ústavní stížnost.

Ústavní soud zrušil napadená rozhodnutí, dal za pravdu stěžovatelce a přiklonil se k výkladu odvolacího soudu. Zdůraznil však, že nijak nepředjímá, jaká výše peněžitého zadostiučinění je v daném případě adekvátní.

Ústavní soud vycházel z toho, že čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zajišťuje právo každého, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a bylo chráněno jeho jméno. Dle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod pak má každý právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Ústavní soud v odůvodnění nálezu připomněl, že ochrana těchto práv musí být praktická a účinná, nikoliv pouze teoretická a iluzorní. Jedním z prostředků ochrany těchto práv je právě náhrada nemajetkové újmy v penězích za neoprávněný zásah do těchto práv.

Ústavní soud akcentoval, že stanovení výše náhrady nemajetkové újmy může být s ohledem na abstraktní povahu nemajetkové újmy obtížné, přičemž soudy mohou pro její určení uplatnit volnou úvahu (při naplnění zásady zákazu libovůle). Soudy však musí, jak připomíná Ústavní soud, úplně zjistit skutkový stav, vycházet z jednotných objektivních kritérií a jsou povinny hodnotit všechny relevantní okolnosti konkrétní věci na straně původce neoprávněného zásahu i na straně poškozeného. Z hlediska naplnění satisfakční funkce musí být zohledněna zejména povaha nepravdivého či pomlouvačného nařčení, postavení poškozené osoby, míra rozšíření nařčení ve veřejném prostoru, duševní a emocionální útrapy poškozené osoby a další podstatné okolnosti případu.

Satisfakční funkce náhrady nemajetkové újmy však sama o sobě nestačí k zajištění ochrany základních práv dle čl. 10 Listiny. Ke skutečnému zajištění těchto práv je nutné odradit rušitele chráněných osobnostních práv a předcházet tak neoprávněným zásahům do nich. K tomuto účelu slouží také preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy.

Dle Ústavního soudu proto nelze přehlížet existenci (typově spíše omezených) případů neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti, které sice nedosahují správněprávní či trestněprávní intenzity, ale přesto je u nich zesílená potřeba uplatnit preventivně-sankční funkci postihu, a to mimo jiné s ohledem na povahu zavinění původce.

Ústavní soud se rozchází v názoru s Nejvyšším soudem také v tom, že preventivně-sankční funkce se dle něj neuplatňuje odděleně od satisfakční funkce, jak naznačoval ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud. Naopak preventivně-sankční funkce je nepostradatelnou součástí funkce satisfakční. Ústavní soud v tomto odkazuje na svůj nálezn sp. zn. I. ÚS 1586/09, dle něhož v případě zlého úmyslu původce (zejména bulvárního tisku), či ve snaze zvýšení svého majetkového prospěchu neoprávněným zásahem by měl soud svůj odsudek nad tímto společensky i právně zvláště odsouzeníhodným chováním vyjádřit právě citelným určením výše peněžitého zadostiučinění.

Podnikatelská činnost bulvárních médií dle názoru ústavních soudců spočívá z velké části na úmyslném zveřejňování senzačních pomlouvačných a lidskou důstojnost snižujících nařčeních

veřejně činných a známých osob. Smyslem této činnosti je zisk, který se odvíjí od stejných parametrů, které určují intenzitu zásahu do osobnostních práv na straně poškozené osoby (např. čtenost, dosah předmětných článků).

To vede Ústavní soud k závěru, že dokud bude činnost původce výdělečná, bude nadále docházet k porušování práv jednotlivců. Jednou z hlavních premis tohoto nálezu Ústavního soudu tedy je, že by na neoprávněném zásahu do práv jednotlivců neměli škůdci vydělávat. Toto představuje naplnění obecného právního principu *nemo turpitudinem suam allegare potest*, tedy že nikdo nemůže těžit z vlastního protiprávního jednání. Dle Ústavního soudu se v takovém případě jedná o majetkový prospěch na úkor jiných, a poškozený by se kromě náhrady nemajetkové újmy mohl domáhat i bezdůvodného obohacení, nicméně to v obdobných případech je velmi obtížné až nemožné. Nárok z bezdůvodného obohacení tak nelze považovat za účinný prostředek nápravy. Soudy tak mohou v rámci svého volného uvážení o přiměřenosti výše peněžitého zadostiučinění brát v potaz výši zisků, které bulvární médium neoprávněným zásahem utržilo (přímo i nepřímo). Omezeně lze brát v potaz i celkové majetkové poměry původce.

Nadto Ústavní soud potvrzuje, že přiznávaná částka nemá představovat exemplární civilní sankci. Výše přiznávané částky se tak nesmí blížit vysokým částkám běžně přiznávaným z titulu institutu punitive damages z anglo-amerického práva, který kontinentální systém práva nezná. Nutno pro objasnění podotknout, že punitive damages představují náhradu újmy, jejímž účelem je v tomto směru škůdce potrestat. Punitive damages mohou v prostředí angloameického práva dosahovat enormních částek. Tuto náhradu újmy sice obdrží poškozené osoby, nicméně jejím smyslem není satisfakce poškozeného, nýbrž ryzí potrestání škůdce. K objasnění je dále vhodné podotknout, že funkci náhrady škody pro poškozeného (satisfakční funkci) v angloamerickém systému zastávají tzv. compensatory damages, které mohou být přiznány společně s punitive damages v jedné částce, a to s jasným rozlišením na částku compensatory damages a punitive damages. Rozdílem tohoto institutu od konceptu preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy ve shora popsaném pojetí je, že punitive damages se uplatňují nejen v případech týkajících se osobnostních práv, časté jsou například u náhrad za škodu na zdraví. Nutno dodat, že užití institutu punitive damages je diskutováno i v angloamerickém prostředí, kdy jejich přiznání bývá v kontextu ochrany osobnosti vnímáno jako nepřiměřené svobody projevu.^[2]

Nelze ani opomenout, že Ústavní soud hodnotí úvahu Nejvyššího soudu, že by soudy za účelem stanovení výše peněžitého zadostiučinění měly provádět „*detaillní analýzu ekonomického stavu původce neoprávněného zásahu*“ za nepřipadnou. Ústavní soud totiž v předmětném nálezu dovozuje, že „*preventivně-sankční funkce nečiní z relutární náhrady trestněprávní sankci, která by vyžadovala tomu odpovídající záruky trestního procesu z hlediska rozhodování o vině a trestu*“.

Závěrem lze shrnout, že nález Ústavního soudu z února 2025, o jehož obsahu tento text pojednával, významně potvrzuje pojetí peněžitého zadostiučinění za zásah do osobnostních práv v oblasti mediálního práva. Účelem tohoto zadostiučinění není pouze utišení následků zásahu na straně poškozeného, nýbrž i reálné odrazení škůdce od obdobného protiprávního jednání a snaha o to, aby bylo eliminováno, že takovému škůdci se protiprávní jednání vyplatí. Lze proto očekávat, že v těchto případech bude rozhodovací praxe soudů citlivěji pracovat i s tímto preventivním aspektem.

Mgr. Tomáš Strakatý,
advokát

Mgr. Filip Stavěl,
advokátní koncipient

Greats.

[Greats advokáti, s.r.o.](#)

Národní 973/41
110 00, Praha 1

e-mail: law@greats.cz

[1] Hrádek, Jiří. § 2894 [Obsah povinnosti nahradit újmu]. In: Švestka, Jiří a kol. Občanský zákoník. Komentář [online]. ASPI. 2019 [cit. 5. 5. 2021]. Dostupné z: 89/2012 Sb. - Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) | ASPI | Wolters Kluwer ČR, a. s.

[2] Jak ostatně uvádí sám Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 1586/09.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)